

Sammanfattning av rapport Förebyggande hembesök 2022

Resultat i korthet från enkäter som besvaras vid förebyggande hembesök till 77- åringar i Östra Göinge kommun.

Therese Oleskog, Äldrepedagog

Förebyggande hembesök 2022, en sammanfattning

De förebyggande hembesöken ingår i projektet "Pre-H" som är ett samverkansprojekt med Kristianstad högskola och sju nordostskånska kommuner. Enkäten som används i den uppsökande verksamheten utformas av Kristianstad högskola och berör följande områden:

- Välbefinnande och medbestämmande
- Mat och Måltid
- Kognitiv förmåga
- Fysisk hälsa
- Funktionsförmåga och aktivitet
- Boendesituation och ekonomi

De förebyggande hembesöken syftar till att bibehålla självständighet och hälsa samt att minska graden av sjuklighet och vårdberoende hos äldre personer som bor kvar i hemmet. Ovanstående samtalsområden leder även till samtal om fallförebyggande åtgärder, aktiviteter i närområdet samt till information om kommunens äldreomsorg.

Förebyggande hembesök erbjuds alla kommuninvånare det år de fyller 77 år. Det görs inga förebyggande hembesök till de som har regelbundna hemtjänstinsatser eller beslut om särskilt boende. 2022 var det totala antalet 77-åringar (födda 1945) 181 personer. Bortfall på grund av hemtjänstinsatser eller särskilt boende var 13 personer, vilket motsvarar 7 % av 77-åringarna 2022. Med anledning av Covid 19-pandemin ersattes hembesöken med telefonsamtal det första kvartalet 2022. Totalt har det genomfördes 125 samtal med personer födda 1945 (36 per telefon och 89 hembesök). Det motsvarar en utförandegrad på 69 %.

Rapporten från högskolan, som ligger till grund för nedanstående analys, avser de besök som genomförts under perioden 20220101 - 20221231 och omfattar 134 deltagande personer. Anledningen till att det skiljer sig från ovanstående antal födda 1945 är att en del besök som skulle utförts 2021 (födda 1944) fördröjdes till 2022 och en del som skulle utförts 2022 fördröjdes till 2023.

Självskattad hälsa

Den första frågan i enkäten är "I allmänhet, hur skulle du säga att din hälsa och ditt välbefinnande är?" Svaren fördelar sig enligt följande: utmärkt 5%, mycket bra 14 %, bra 58 %, någorlunda 18 %, dåligt 5%.

En stor del av 77-åringarna svarar att de mår bra. En viktig faktor för att må bra är att de får vara friska, en annan viktig faktor är att de har make/maka eller familj/vänner.

På frågan om de känner sig tillfreds med tillvaron i allmänhet svarar 85% ja, 11 % någorlunda och 4 % nej. De som svarat någorlunda eller nej har i många fall drabbats av hälsoproblem som gör att de inte kan leva sitt liv på ett sätt som de önskar. Det kan också vara att de mist en nära anhörig eller att make/maka har drabbats av sjukdom och att de därför inte kan göra allt de vill. Gemensamt är att de känner att de inte har det inflytande de önskar över sin situation.

Boende

I de förebyggande hembesöken ställs ett antal frågor om bland annat bostaden och hur man tänker inför framtiden. Frågorna ställs i samtalsform och ger personen möjlighet att reflektera över vad man ser sig behöva i ett framtida boende för att bo bekvämt och tryggt som äldre och hur den nuvarande bostaden skulle fungera.

66% av 77-åringarna bor i villa, 32 % i lägenhet och 2 % bor i radhus. Av de som bor i lägenhet har endast 17% svarat att det finns hiss. Det säger dock ingenting om det finns trappor eller det är en marklägenhet där hiss inte behövs. Svartalternativet radhus bedöms inte heller vara optimalt eftersom det inte säger något om det finns trappor eller inte. Bedömningen är att det är ca en tredjedel av de som bor i lägenhet som bor på markplan eller har tillgång till hiss.

En del respondenter påtalar att valet av boende är en ekonomisk fråga, att de bor mycket billigare i sitt hus än om de skulle flytta till en nybyggd lägenhet.

33 % av respondenterna står i bostadskö. (Det är en liten ökning jämför med föregående år då det endast var 27%.) Resterande har ännu inte ansett det vara aktuellt eller har redan flyttat till ett boende, t.ex. marklägenhet, där de bedöms kunna bo kvar även om hälsan försämras.

Det ges information om hur viktigt det är att ställa sig i kö, hos exempelvis Göingehem eftersom det kan ta flera år innan man har tillräckligt många köpoäng för att få en marklägenhet som man önskar. I informationsmappen som lämnas ligger Göingehems information med frågan "har du ställt dig i kö" överst.

68 % är sammanboende, 30 % ensamboende och 2 % särboende. Av de 40 personer som är ensamboende har 38 av dem bott själva mer än 2 år.

Resande

Mobilitet är en viktig faktor för ett självständigt och aktivt liv som senior. Det innebär till exempel att man kan ta sig till mötesplatser, hälsa på vänner och besöka vårdcentral/sjukhus. 82 % av 77-åringarna körde fortfarande bil. 1,5 % har färdtjänst, 16,5 % av respondenterna har svarat "annat" på frågan om transport och kommunikationsmedel. För de flesta innebär det att make/maka/sambo kör bil. Men det kan också innebära att barn eller bekanta skjutsar när de behöver ta sig någonstans.

Frågan kring vilka transport- och kommunikationsmedel de använder kan besvaras med flera olika alternativ. Bland de som ovan svarat bil/färdtjänst/annat uppgav 13% att de åker buss ibland, 5 % åker tåg och 21 % cyklar.

Bra kollektivtrafik ökar möjligheten att fortsatt leva ett självständigt liv som senior, när man inte längre kör bil själv. På frågan "Tycker du att det finns allmänna kommunikationer i den omfattning som du önskar?" har 76 personer svarat ja och 20 svarat nej. Resterande har inte svarat alls. Många känner till att det går täta bussturer med "pendeln" men de flesta använder bil så länge den möjligheten finns och åker inte buss regelbundet. En del av de som inte svarat alls har inte reflekterat över bussarna då de alltid använder bil. En del av de som svarat nej bor på landsbygden där det inte går bussar, andra tycker att det är för långt till bussen även om de bor i tätort (numera finns det t.ex. bara en busshållplats i Knislinge). En del är besvikna på att man inte längre kan åka direkt till Hässleholm från Knislinge.

Flera av 77-åringarna har framfört att det vore önskvärt att seniorer i Östra Göinge kommun fick gratis busskort, såsom det är i majoriteten av de skånska kommunerna och som det nu är för

ungdomarna i Östra Göinge kommun. Tidigare tog sig seniorerna främst till den mötesplats för seniorer som var på deras egen bostadsort. Men mötesplatserna har väldigt olika förutsättningar och erbjuder träffar allt från 1 gång/månad till 4 gånger/vecka. Mötesplatsernas utformning och innehåll skiljer sig också åt. Nu ser vi att seniorer allt mer väljer den mötesplats som passar deras önskemål om aktivitet oavsett ort. Med busskort inom kommunen hade det främjat den utvecklingen och seniorerna hade kunnat fortsätta att vara aktiva och deltagande i samhället även om de inte längre kan köra bil.

Digitala kunskaper

Av de 134 svarande är det 93 (69,9 %) som använder dator eller surfplatta och 102 (76,7 %) som använder en smart telefon. Jämfört med föregående år så är det en liten procentuell minskning av de som använder dator/surfplatta och en liten ökning av de som använder smart telefon. Att det är allt fler som använder en smart telefon till förmån för dator/surfplatta har vi även lagt märke till i samband med teknikcafé och Ipadkurs. De allra flesta har en smart telefon och en del har även surfplatta. Det gör att de vill känna sig trygga med sin mobil/surfplatta och känner inte behov av att lära sig använda just Ipad. Vi har till 2023 därför valt att deltagarna i teknikkurserna numera inte lånar en Ipad utan använder sin egen mobil/surfplatta under kursens gång.

Ensamhet

På frågan "Känner du dig ensam?" svarar 85 % att de inte gör det, 12 % delvis/ibland och 3 % (4 personer) att de känner sig ensamma. Då det inte kommer någon följdfråga är det svårt att se om det finns någon gemensam bakomliggande orsak.

Av de som bor ensamma har alla kontakt med någon annan varje dag eller varje vecka. De allra flesta är nöja med den utsträckning de har kontakt med andra, men ett par personer är inte nöjda.

56 % av 77-åringarna deltar i någon förening eller gruppaktivitet.

Vid besöket får de information om de mötesplatser som finns för seniorer i Östra Göinge kommun. I informationsmaterialet finns också information om senioraktiviteter för ett hälsosamt åldrande som finns i kommunen, såväl de som rör motion och hälsa samt de som är mötesplatser och träffpunkter som erbjuder social gemenskap.

Anhörigstöd

På frågan "Stöder eller hjälper du någon annan i vardagen?" har 37 svarat ja och 97 svarat nej. Av de som svarat ja har 4 svarat att det är en belastning för dem.

Till de som svarat ja på första frågan ges information om det anhörigstöd som erbjuds av kommunen, t.ex. anhörigvårdarkort, samtalsstöd eller biståndsbedömda insatser. Det bedöms vara viktigt att nå ut till anhörigvårdare i ett tidigt skede så att de kan få det stöd de behöver för att anhörigvårdarskapet inte ska upplevas som en belastning för dem. Till de som svarat att de upplever att det är en belastning kan kontakt förmedlas till biståndshandläggare, demenssjuksköterska eller annan lämplig profession.

Integration

I beredningsrapporten från "Det goda åldrandet" som genomfördes i Ö Göinge kommun 2021-2022 var en av slutsatserna att integration var viktigt att arbeta vidare kring.

Av de 133 svaranden var 95,5 % födda i Sverige. De som var födda i annat land var födda i Norge, Finland, Tyskland och Ungern. Av de som tackat nej till hembesök är det endast en person som, utifrån sitt namn, som bedöms vara född i annat land än Sverige. Personen tackade nej eftersom hen befann sig i Polen och det var oklart när hen skulle återkomma till Sverige. I denna åldersgrupp bedöms inte integration vara ett prioriterat ämne att arbeta vidare med.

Avslutning

De förebyggande hembesöken till Östra Göinge kommuns 77-åringar är en viktig del i arbetet för att främja ett hälsosamt åldrande. De ger en möjlighet att lära känna kommuninvånarna och få en inblick i deras livssituation samt möjlighet att sprida information om de förebyggande insatser som finns i kommunen, till exempel mötesplatser, seniorkurser eller möjligheten att engagera sig som "Frivillig i Göinge".

De gemensamma enkätfrågorna gör att det går att sammanställa en rapport och se mönster, men det är också viktigt att varje möte blir unikt utifrån individen man träffar. Samtalet kan komma att handla om någon av det goda åldrandet fyra hörnpelare; meningsfullhet, social gemenskap, fysisk aktivitet och goda matvanor. Det kan också vara andra faktorer som hamnar i fokus, så som anhörigstöd, minskad risk för fallolyckor, boendesituationen eller behov av stödinsatser. Beroende på den individuella livssituationen varierar det vilken av hörnpelarna man behöver lägga mest fokus på. Målet är att kommunens seniorer ska kunna leva ett aktivt liv och åldras med fortsatt deltagande i samhället.